

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR · KVINNAN · OCH · HEMMET

LÖRDAGEN DEN 28 NOVEMBER 1903

N:R 48 (883)

H. K. H. KRONPRINSESSAN VICTORIA I SIN SALONG Å KUNGL. SLOTTET I STOCKHOLM. HOFFFOTOGRAF A. BLOMBERG FOTO!

KRONPRINSESSANS JULMARKNAD.

DET CHARMANTA porträtt af kronprinsessan Victoria, som i dag inleder Iduns nummer och återgifver furstinna i hennes salong å kgl. slottet, är taget med anledning af den stora basar, som i dessa dagar afhålls i Handtverksförningens lokal härstädes under namn af »Kronprinsessans julmarknad».

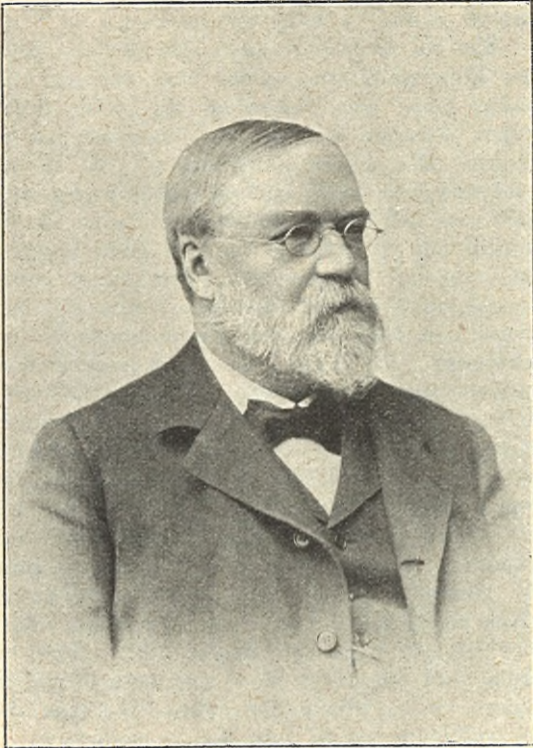
Densamma har tillkommit på kronprinsessans initiativ och står under hennes höga

ledning, och dess syfte är, som bekant, att åt sjuksköterskorna vid Sophia-hemmet, de s. k. Sophiasystrarna, åstadkomma ett ålderdomshem, något hvarom våra läsare gjordes underkunniga genom en uppsats i Idun n:r 45 detta år.

Kronprinsessan medverkar personligen i ett af stånden å den storstilade basaren, som är anordnad inom den måleriskt effektfulla ramen af ett stadstorg på 1600-talet och har att uppvisa många anslående dekorativa anordningar. Öfver torget hvälfver sig en gnist-

rande nordisk stjärnhimmel och midt på den öppna platsen för det brokiga folkflivet reser sig en jättegren som symbol för midvinterhögtiden.

Å en af detta nummers innersidor återfinna våra läsare en teckning, utförd af artisten Hj. Eneroth och framställande den stora julmarknaden, hvars varmt människoälskande syfte utan tvifvel skall göra basaren till den barmhärtighetens offerfest, som redan namnet julmarknad i viss mån symboliserar.

ARVID GUMÆLIUS.
Florman foto.

TVÅ SVENSKA MÄRKESMÄN.

I DENNA VECKA ha två af vårt lands på det politiska och sociala lifvets verksamhetsområden framskjutna personligheter fyllt respektive 60 och 70 år. Den ene är förre publicisten, riksdagsmannen och telegrafkommissarien, numera direktören för Allmänna lifförsäkringsbolaget *Arvid Gumælius*, som den 25 dennes hade lefvat sitt sjunde decennium fullt, den andre är generaldirektören och chefen för Fångvårdsstyrelsen *Sigfrid Wieselgren*, som en dag senare eller den 26 november fyllde 60 år.

Arvid Gumælius, son af den kraftige och banbrytande Örebrorektor Otto Joel Gumælius, föddes i Örebro år 1833, blef student i Uppsala 1852 och inträdde 1854 i telegrafverket, där han två år senare befordrades till kommissarie i sin födelsestad. Följande år blef han hufvudredaktör för »Nerikes Allehanda», som under hans vakna ledning utvecklade sig till en af våra friskaste och inflytelserikaste landsortstidningar. Få af de svenska provinstidningarna kunde under 60 och 70-talen uppvisa en sådan välorganiserad redaktionsstab som Nerikes Allehandas. Hufvudredaktören Arvid Gumælius skötte den politiska afdelningen, skalden och språkkännaren V. E. Öman den litterära och konstnärliga, medan den liflige Otto Serrander drog försorg om att notis- och nyhetsafdelningarna erbjödo tillbörlig omväxling.

Från 1873 utgaf G. jämval en illustrerad godtköpstidning »Allehanda för folket», hvilken vann stor spridning.

Lanolin-
Sana-Tvål.

garanterad ren, neutral,
mild och öfverfet.

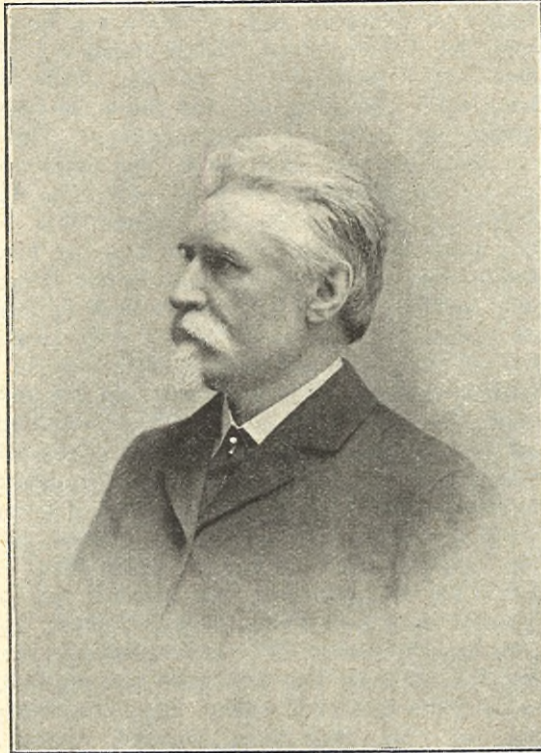
Bästa Barntvål!

25 öre st.

Grumme & Son

Stockholm.

SIGFRID WIESELGREN.
Dahlöf foto.

År 1869 valdes Arvid Gumælius till ledamot af riksdagens andra kammare såsom representant för Örebro, hvilken förtroendepost han bibehöll under ett långt tidsskede, med undantag af några års afbrott till följd af försvagad hälsa.

Bland de riksdagsärenden, i hvilka den ifrige och framsynte politikern tagit verksam del märkas främst frågor om bank- och statslånesaken samt om post- och telegramsamfärdelsen. Till hans många insatser i vårt lands ekonomiska lif må äfven räknas, att han bragt till stånd den första svenska folkbanken, hvilken öppnades i Örebro 1867 och nu har många efterföljare i olika delar af Sverige.

Trots de fyllda 70 åren och trots sin mångsidiga rastlösa verksamhet befinner sig G. fortfarande i glädjande aktivitet, och i sin egenskap af direktör för Allmänna lifförsäkringsbolaget, låter han nu vårt lands försäkringsväsen tillgodogöra sig hans förmåga.

*

Sigfrid Wieselgren föddes 1843 i Västerstads församling i Skåne, blef student i Uppsala 1861 och filosofie doktor 1869 samt undergick i Lund examen till rättegångsverken 1870. Efter att ha varit sekreterare i Göteborgs poliskammare samt senare justitierådman i samma stad, utnämndes han 1885 till generaldirektör och chef för Fångvårdsstyrelsen.

I sin verksamhet på fångvårdens område har han fullföljt, hvad hans föregångare G. Fr. Almqvist påbörjat, i syfte dels att genom utvidgad tillämpning af cellsystemet undantränga gemensamhetsfängelset i möjlig mån, dels att genom lämpligt ordnande af de frifgnas rätt att förfoga öfver sin arbetsförtjänst samt genom främjande af verksamheten för deras understödjande, motverka deras återfall i brott.

I striden mot spritdryckernas sociala ödeläggelser har W. utvecklat ett hängifvet nit, ledd af sin humanitära entusiasm och en betydande organisatorisk förmåga.

Som skriftställare har W. utvecklat en mångsidighet och en talang, som varit af stor betydelse. Sålunda har han, förutom en mängd uppsatser och broschyrer i politiska och sociala ämnen, äfven uppträdt som vitter författare under signaturen Horatio med två romaner, »En man öfver bord» och »Genom

hvirflarne», diktverk, som på sin tid väckte stor och berättigad uppmärksamhet genom de lefvande kulturbilder, som däri innehållas, jämte stilens mognad samt den djupa öfvertygelse och ovanliga grundlighet, hvarmed religiösa spörsmål däri behandlas.

I sin egenskap af riksdagsman har han städe gått i fält för moderatliberala och frihandelsvänliga åsikter, hvilka han förfäktat med den nobless i ord och temperament, som är ett af hufvuddragen i hans personlighet.

Generaldirektör Wieselgren valdes 1874 till ledamot af Vet. och Vitt.-samhället i Göteborg.

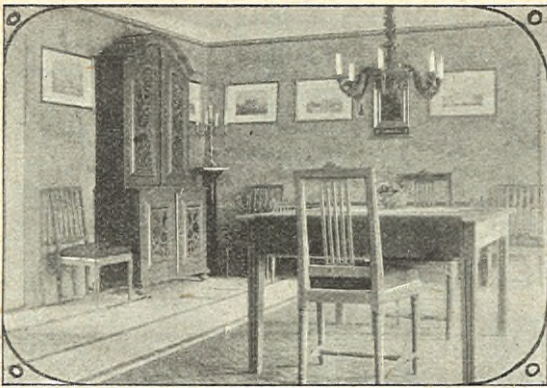
EN LITEN TITT TILL ASKER-SUND. MINNE FRÅN I SOM-RAS AF N. P. ÖDMAN.

(FORTS. FRÅN FÖREG. N:R.)

NÄR VI från den gamla kyrkan och dess 200 åriga minnen åter kommit ut till 1900-talets verklighet med strålände julisol, funno vi på landsvägen utanför kyrkogårdsporten häst och trilla och i framsätet en gammal säker karl af en treflig bondetyp. Det var emellertid, enligt kyrkoherdens presentation, ingen mer och ingen mindre än arrendatorn på Linds prästgård — och så satte vi oss upp och i ilande fart (ty arrendatorns häst var en snabbblöpare) bar det af mot den vackra prästgården, som låg och glänste så hvit i skogsbrynet där borta. Under vägen meddelade kyrkoherden ett och annat af intresse om sin församling. Vi fingo veta att Askersunds landsförsamling är näst Lerbäck den största i Näriке, nämligen $2\frac{1}{3}$ kvadratmil i omfattning och till största delen belägen på den branta ödsliga Tivedsskogen som är känd för sin storslagna och delvis vilda natur. Befolkningen utgör omkring 3,000 personer och i församlingen finnas inte mindre än 15 skolor. Och i dessa hålles gudstjänst minst tre gånger i månaden, emedan mer än hälften af befolkningen har $1\frac{1}{2}$ à 2 mil till sin vackra kyrka. »Det är,» sade kyrkoherden, »ett präktigt folk i denna församling, nyktert och pålitligt.» En egenhet hos dem vore för öfrigt, att de ej gärna ville anses för »närkingar». Också hörde församlingen i forna tider till »Finsponga län» i Östergötland. Genom sitt afskilda läge uppe i Tivedsskogen, hade befolkningen icke kommit att röra på sig mycket, utan stannat där bofast genom århundraden. Kyrkoherden omtalade, att han i kyrkböckerna följt många ännu lefvande bondesläkter ända till början af 1600-talet, d. v. s. så långt kyrkböckerna räckte, och funnit, att de under flera århundraden bott kvar på sina gårdar. De vore helt visst, menade han, af samma släkte som de, som först bröto bygd i dessa obygder. Och jag tillägger för egen del, att de då måtte vara ett kärnfolk, just så som han skildrat dem.

LINDS PRÄSTGÅRD.

MATSALEN I LINDS PRÄSTGÅRD.

På detta sätt under intressanta samtal gick färden ännu fortare, än den annars skulle ha gjort, och innan vi visste ordet af körde vi fram till prästgårdens trappa. Och därinne mottogos vi på det älskvärdaste af den unga frun med ångande kaffe och riklig dopp i den trefliga prästgårdssalen, och sedan vi därpå skakat hand med de rara småttingarna, förde kyrkoherden oss omkring i sitt lilla vackra hem. Det var här i synnerhet tvänne ting som särskildt tilltalade mig. Det ena var de gamla i färgstark allmogestil målade möblerna i matsalen, och de i enkel gustaviansk stil och »empire» i de andra rummen, — allt enligt hans upplysning köpt för mycket billigt pris i de gamla bondstugorna på Tiveden och sedan renoveradt; det andra var balkongen en trappa upp med den vackra utsikten öfver Askersund och dess omnejd. Den stora trädgården med dess lummiga grönska och den vackra skuggrika bersån af höga sekelgamla lönnar på gården var också något som fägnade ögat i denna täcka prästgårdsidyll.

Men länge fingo vi ej stanna här. Snart sutto vi åter i trillan, och nu bar det af mot Stjersund, dit vägen gick i en lång bukt kring Alsens västra sida. Denna gång var ej arrendatorn med, utan kyrkoherden körde sjelf och det gjorde han som en hel karl, ty maken till skjuts har jag sällan varit med om. Också var det brådt: det gällde att komma fram till Stjersund till klockan half 2, den tid vi inbjudits till »lunch», och alltså att köra halfannan fjärdingsväg på knappt mer än en kvart — men det gick. Det var en vacker trakt vi genomlade, och på vägen foro vi äfven förbi kyrkoherdens forna komministergård, där han hållit till i sex år, innan han, kallad af patronus på Stjersund till kyrkoherde i församlingen liksom förut till komminister, tillträdde sitt pastorat, Askersunds stora landsförsamling. Komministergården med sin omgivande park och trädgård var särdeles täck, en ny idyll fast i mindre skala, och den som med framgång arbetat på dess förskönande och förbättrande var just den forne komministern under de sex åren — efter hvad vi kunde förstå af vissa antydningar.

Omsider svängde vi om till vänster in i en lång ståtlig allé — och här såg man tvärt att det inte längre var fråga om vare sig kyrkoherde eller komministergård, här antydde allt, att vi närmade oss ett slott. Allt såg så att säga »kungligt» ut. Och när vi vid alléns slut anlände genom en trädgårdsliknande park till den stora sandade borggården, jämn som ett golf, hade vi framför oss på vänster hand det stolta Stjersunds präktiga fasad med dess breda slottlika sten-trappa och dess ståtliga portal uppuren af

fyra höga fristående pelare i jonisk stil. Stora palmväxter i väldiga krukor prydde trappans tvänne utsprång af granit. Och slottet hade icke mindre än 4 flygelbyggnader, två till höger och två till vänster om gårdsplanen. Däruppe på stora trappan stod slottets herre, godsägaren Albert Cassel, och hälsade oss redan på afstånd, och när trillan stannade vid trappan, kom en livréklädd betjänt ned och hjälpte oss ur åkdonet. Ja, fint gick det till, »uvant fint», för att citera en af Frödings värmlandshistorier. Axelin och jag funno oss vara några grader öfver vår vanliga umgängeskrets, men »*variatio delectat*» eller på svenska »ombyte förnöjer». Värden tog för resten på det hjärtligaste emot oss, och genom den höga stilfulla förstugan förde han oss genast in i salongen och presenterade oss där för sin unga fru (född Reutersvärd). Det var en präktig salong, som både till storlek och inredning hade en furstlig prägel och pryddes med konstverk af synbarligen högt värde. Medvetandet att vi befunno oss i ett f. d kungligt slott stärkte väl och i sin mån fantasien. Sedan samtaleet fortgått några ögonblick, bjödos vi stiga in till den »lunch» som väntade i matsalen. Vägen dit gick genom biblioteksrummet, ett vackert rum prydt med porträtt af alla slottets kungliga ägare; men med ännu mer intresse betraktade jag vid inträdet

KOMMINSTERGÅRDEN.

den stora matsalen, emedan den uppgafs vara bibehållen alldeles sådan den var på prins Gustafs tid. Den var också särdeles vacker, med fönster på tre sidor och utsikt åt både Alsens och Vettern och hållen i ljusa färger och guld och prydd med väl utförda vägmålningar, imiterande »bas-reliefs». Men jag måste dock ärligt medgifva, att hvad som för tillfället, efter förmiddagens både andliga och kroppsliga motion, tilltalade mig mäktigare än allt annat i denna matsal, var det rikt dukade bordet. Den s. k. »lunch», vi här satte oss ned till, skulle jag ha velat kalla middag, om ej klockan varit blott litet öfver half 2, ty lika riklig som en sådan, och det ändå af festligt slag, var den anordnad. Men det var dock ej blott den lekamliga välfägnaden som här vederkvickte oss: de upplysningar om slottets historia och annat mera, som vi under bordssamtaleet erhö, samt hela det angenäma intryck, vi mottogo af det gästfria värdfolkets älskvärdhet i öfrigt, gäfvoss äfven ett utbyte af mera ideel art. Efter måltiden gingo vi ut för att se oss omkring och, medan vi från trappan beundrade den vackra utsikten åt Vettersviken i söder, utpekade värden för oss en vacker skogsklädd höjd i sydväst och omtalade, att detta var den s. k. »prinsakullen», som vid bordet omnämnts som prins Gustafs, den musikälskande furstens, älsklingsplats, och där han sades ha fått inspirationen till ett par af sina vackraste

WILH. BECKER,

Kungl. Hofleverantör.

5 Malmtogsg., Stockholm.
Ur Kemikaliefdelningen:

Ammoniak.....	pr kg. kr.	0.50	Fläckvatten.....	pr kg. kr.	0.25
Bikarbonat.....	» »	0.50	Formalin.....	» »	2.50
Slyvatten.....	» »	0.20	Glycerin.....	» »	1.75
Borax, pulv.....	» »	0.60	Häfta, amerik. pr met.	» »	2.—
Borlanolin.....	» »	6.—	Insektspulver pr kg.	» »	4.—
Borsyra, i krist.	» »	0.80	Jodkallium.....	pr hg.	2.80
Borsyra, pulv.	» »	1.—	Jästpulver.....	pr kg.	3.50
Borsyrelösning	» »	0.25	Kjorsyradt kali	» »	1.25
Borsyrevaselin	» »	3.50	Kamfer.....	» »	5.50
Bromkalium.....	» »	5.25	Kamferliniment	» »	3.75
Bromnatrium.....	» »	7.—	Kamferolja.....	» »	4.—
Cuinosol.....	pr rör	0.90	Karlsnadersalt	» »	2.75
Cedro-olja.....	pr hg.	1.60	Kollodium.....	» »	5.—

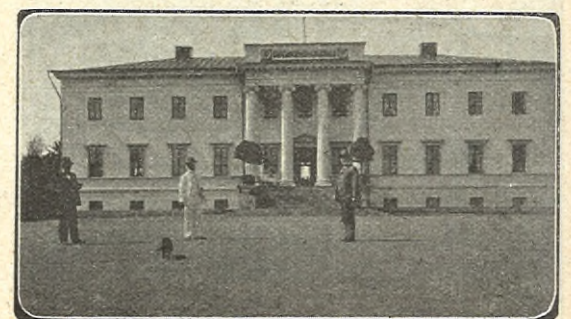
Priskurant, franco, på begäran.

sånger: »Du undersköna dal» och »I rosens doft».

Den stora gårdsplanen var egentligen en hög terrass, begränsad i söder af en pryddig stenbalustrad och genom breda präktiga sten-trappor och nya terrasser stående i förbindelse med den stora vackra trädgården nedanför åt Vettersviken i söder. Sedan vi, lutade mot balustraden, ännu en gång beundrat utsikten åt detta håll och därpå begifvit oss uppåt gården igen, begagnade Axelin, som stannat efter vid balustraden, tillfället att ta en fotografi af slottets fasad med herrar Cassel, kyrkoherden och undertecknad som »figurer» i taflan. Som man finner af fotografien har slottet åt detta håll endast två våningar (och en half jordvåning), men på norra sidan, åt Askersund, presenterar det sig med tre våningar, enär på denna sidan är en djup sänka ned mot sjön Alsens. Och rymligt bor man här, det är visst. Vanligt fint folk tycka ju de ha det riktigt spatiöst, när de ha 7 rum och kök, men Stjersunds ägare har 47 rum och kök. Det är annat det!

Värden tog oss nu med till den nedre flygeln på vänstra sidan af gården, den s. k. »biljardflygeln», och här i ett stort biljardrum med balkong åt östra trädgårdsområdet bjöd värdinnan på kaffe och värden på cigarrer. Några minnen från Stjersunds »kungliga» tid finnas just ej kvar, men här i biljardrummet visade oss herr Cassel åtminstone ett, nämligen prins Augusts biljardkö, ett särdeles vackert och dyrbart arbete i sitt slag. Något som intresserade mig mera var ett träd nere i trädgården, som han sedan utpekade från balkongen, nämligen ett jättelärkträd, det största och vackraste jag någonsin sett. Det växte där nere i den lummiga trädgården djupt under oss, men sköt sin krona högt öfver alla andra träd och skyhögt öfver den plats där vi stodo. Detta lärkträd brukar också visas som en af Stjersunds märkvärdigheter.

(Slut i nästa n.r.)

STJERSUND.

FRÅN »KRONPRINCESSANS JULMARKNAD» TILL FÖRMÅN FÖR SOPHIASYSTRARNAS ÅLDERDOMSHEM. NÄRMAST TILL VÄNSTER KRONPRINCESSANS SALUSTÅND. TECKNING FÖR IDUN AF HJ. ENEROTH.

EN HUSHÅLLSUTSTÄLLNING. BREF FRÅN KÖPENHAMN.

DE SVENSKA konstnärernas utställning i Köpenhamn, som, att döma af kritikens loford och konstverkens goda afsättning, i hög grad tillvunnit sig köpenhamnarnes gunst, har nu fått en rival i den sedan kort tid tillbaka öppnade hushållsutställningen. — Denna utställning, som är synnerligen smakfullt ordnad och har att bjuda på mycken omväxling, afser dels att sprida intresse för ett hushålls praktiska skötsel och gifva anvisningar rörande enklare såväl som finare matlagning, dels att tjäna som annons för de utställan-

de firmorna. Där finnas utmärkta bakverk och konfiter, grönsaker, frukt, kött, fisk, konserver och inom landet farbricerade bärviner, allt till salu.

Ett helt stånd upptages af husgerådssaker och där demonstreras alla nya rön på detta område, såsom vispmaskiner och de mycket omtyckta tranchersaxarna för delning af fågel. För det billiga priset af 50 öre erhålles en liten asbestskifva, på öfversidan klädd med plåt och därpå ett tunt stålträdnät samt afsedd för rostning af bröd öfver en gaslåga. Kokgas är för öfrigt dagens lösen. Inga bränsleätande spisar, hvars utstrålade hetta meddelar sig till kokerskor och husmödrar och indirekt kommer åstad så mången huslig storm! Moderna smålägenheter inredas allt mer med enbart gasspisar, och kan i så fall en hökokningsapparat med fördel användas vid långkok, såsom af ärter, skinka och gröt (dock ej risgröt, då denna kokad i hö, bibehåller en lukt af stärkelse, som påminner om rena kragar och manchetter). En modern kökskokningsapparat af ordinär storlek betingar ett pris af cirka 10 kr. Den påminner mest om en större hattask och utgöres af en fyrkantig trälåda, madrasserad med hö. Att emellertid hökokningen äfven den har sina svårigheter torde framgå af följande citat, hämtadt från en dansk kokbok: »Hökokning passar bäst för hem, där en noggrann och duktig husmor eller tjänarinna sätter maten i hö. Göres detta oordentligt och slarfvigt, kommer maten, då den skall serveras, att vara nästan kall, rå och onjutbar och hölådan blir inom kort våt, illaluktande och möglig.»

Lika besökt som husgerådsståndet är ett inbjudande köttstånd, där den ena dagen utställas färska varor, den nästa salta, den tredje rökta o. s. v. Af intresse är att se det praktiska sätt, hvarpå köttet här styckas, i det de bästa bitarna afskiljas och betinga ett synnerligen högt pris, hvaremot de enklare bitarna säljas relativt mycket billigt.

För att i vidare kretsar sprida intresse för fiskerinäringen och fiskodlingen, som under de senaste åren gjort storartade framsteg, ha å utställningen, tack vare understöd af staten, anordnats små bassänger, där modern odling af sötvattensfisk visas för de besökande. Naturligtvis finnes också en mängd olika sorters fisk till salu, såväl inhemsk som importerad.

Önskar man intaga lunch på platsen, har man blott att välja å den stora disk, som, försedd med diverse kalla frukosträtter, representerar Nimbs välkända etablissement i Tivoli. Föredrar man åter en varm rätt, väljer man den lockande matsedeln och får sedan nöjet att åse den franska kokkens på en gång lifliga och värdiga rörelser vid tillagningen, som med bistånd af tvänne underkockar

HUSHÅLLSUTSTÄLLNINGEN I KÖPENHAMN: SERVERING.

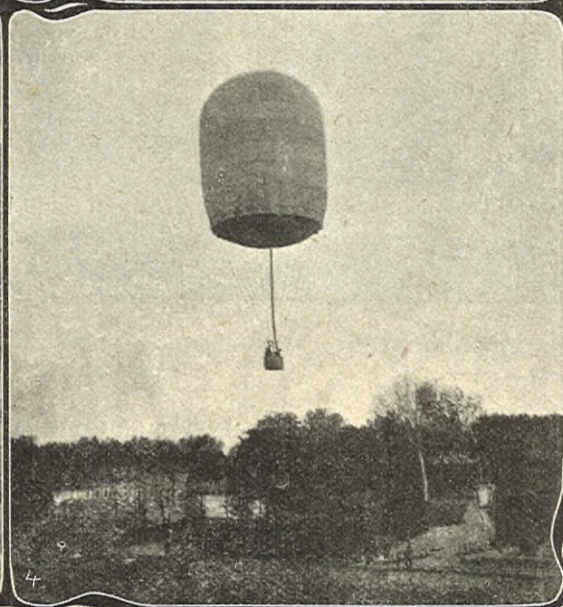
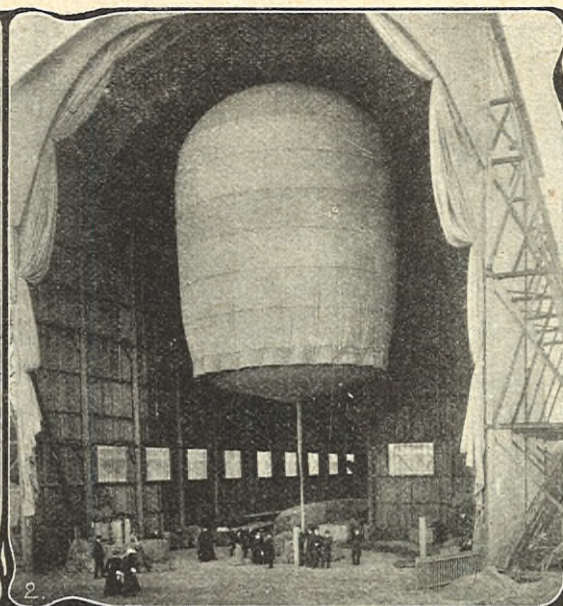

MIDDAGSBORDET MED KUNGL. PORSLINSFABRIKENS SERVIS.

försiggår på en bakom disken stående gasspis.

Berättigadt uppseende väckte tre borddukingar. Ett middagsbord med en präktig damastduk och den aldrig för ofta sedda blå servisen från Kungl. porslinsfabriken. En silfveruppsats med skära rosor förhöjde ytterligare det inbjudande intrycket. Vidare ett konstnärligt ordnad frukostbord med gröna och röda tomater samt en originell, modern tennservis och till sist ett hemtrefligt tebord med den hvita linneduken, prydd af en bred bård i hedebosöm. Skada blott att man ej dessutom får se, huru man med små medel kan förhöja dukningen i ett verkligt enkelt hem. — Brutna servetter tyckas nu åter komma till heders, och förevisas sätet att åstadkomma olika modeller.

Talrikt besökta äro äfven de föredrag, som hållas om våra födoämnen. Beträffande den enklare matlagningen, som ju för den större allmänheten är af mest intresse, påpekas särskildt att det fordras kännedom om olika födoämnens näringsvärde för att kunna skilja emellan *sund* och *läcker* föda. Tillgodogör man sig sedan hvad hvarje årstid medför af billig tillförsel, kan man utan stor kostnad sammanställa en närande och välsmakande måltid.

UR DAGSKRÖNIKAN.

»SVENSKE II» FÖRSTA FÄRD. (Brefkort från Iduns paris-korrespondent.) En månad har förflutit sedan jag i en liten »blänkare» antyde kapten Eric Unges första uppstigning med sin nya ballong såsom förestående. Denna har nu den 10 nov. försiggått. »Svenske II» gick upp kl. 1 från ballongparken vid St. Cloud för att vid mörkrets inbrott landa i Joigny, 140 kilometer sydväst från Paris. Resan ägde rum under de bästa förhållanden, manövrering och landning verkställdes mönstergiltigt, och den nya aerostaten rättfärdigade till fullo de förväntningar dess konstruktör ställt på densamma.

Uppstigningen skulle ha ägt rum redan kl. 10, men blef till följe en mellankommande omständighet fördröjd nära trenne timmar. Allt var nämligen färdigt, och kapten U. med sina båda följeslagare: ryttmästaren baron A. Adelsvärd, vår militärattaché i Paris, samt genilöjtnanten Ernst Ljungman, skulle just taga plats i gondolen, då man märkte, att man glömt taga med någon svensk flagga. Kapten U. förklarade emellertid resolut, att han på inga villkor

»SVENSKE II» I PARIS. 1. I BALLONGVERKSTADEN. FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER: HR JONSSON, KAPTEN UNGE, BALLONGFABRIKANTEN MALLET. 2. »SVENSKE II» I BALLONGHUSET, FYLLED TILL AFGÅNG. 3. DELTAGARNE I DEN FÖRSTA UPPSTIGNINGEN: BARON A. ADELSVÄRD, KAPTEN E. UNGE, LÖJTNANT E. LJUNGMAN. 4. BALLONGEN I UPPSTIGNINGSÖGONBLICKET. FOTO FÖR IDUN AF E. SERVANT.

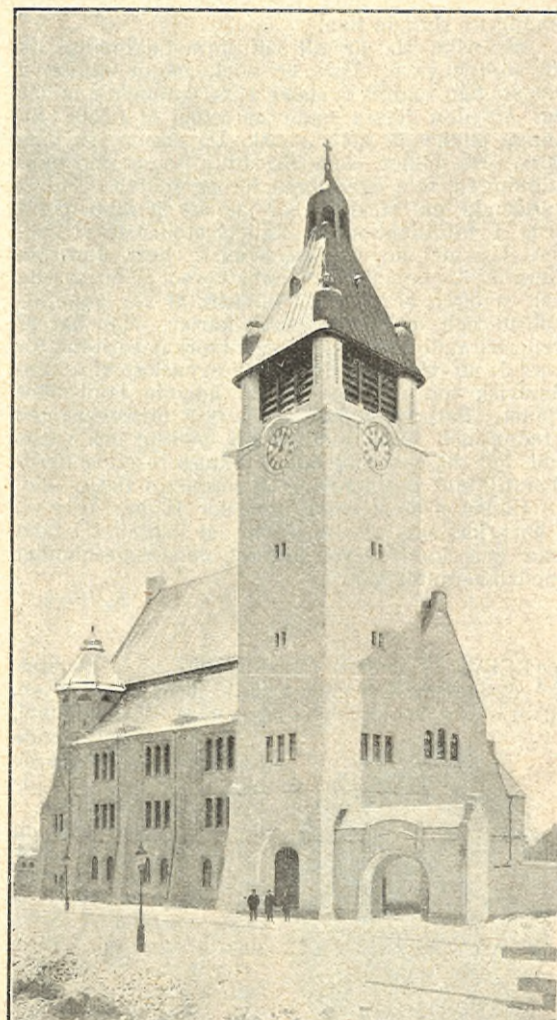
I samband med utställningen anordnas pristävlingar för mat från privata hem. Så inlämnas t. ex. en dag bakverk, smörgåsar och sandwiches mellan 8—10 f. m. Från 12—2 bedömas dessa sedan af allmänheten, som smakar, diskuterar och kanske smakar ånyo för att slutligen komma till klarhet. Mellan 7—8 e. m. utdelas trenne pris till de husmödrar, hushållerskor eller kokerskor, hvilkas anrättningar vunnit det flesta antalet röster. I denna täflan tillföll 1:sta pris 50 kr. en femton-årig folkskoleflicka, som eröfrat publiken med sina klenäter, dessa nationalkakor, oundgängliga vid hvarje danskt julbak. Men 2:dra och 3:dje priset, en kakspade, belönades bakverk och sandwiches. — En täflan i tillagning af salader väckte liflig anslutning såväl från de täflandes som de bedömandes sida. Salad är ett af den moderna kokkonstens skötebarn och ger en pikant omväxling åt såväl den enklaste som finaste lunch, middag eller supé. Prisbelönta blefvo en sellerisalat, hummer i mayonnäs, garnerad med kräftstjärtar i gelé, och en gammaldags sillsalat.

Utställningen har dagligen varit besökt af cirka 800 personer. Den smak, omtanke och idériedom, som göra sig gällande i anordningarna, vittna om det danska folkets sinne för husmödrarnas betydelse för landets ekonomiska och kulturella utveckling.

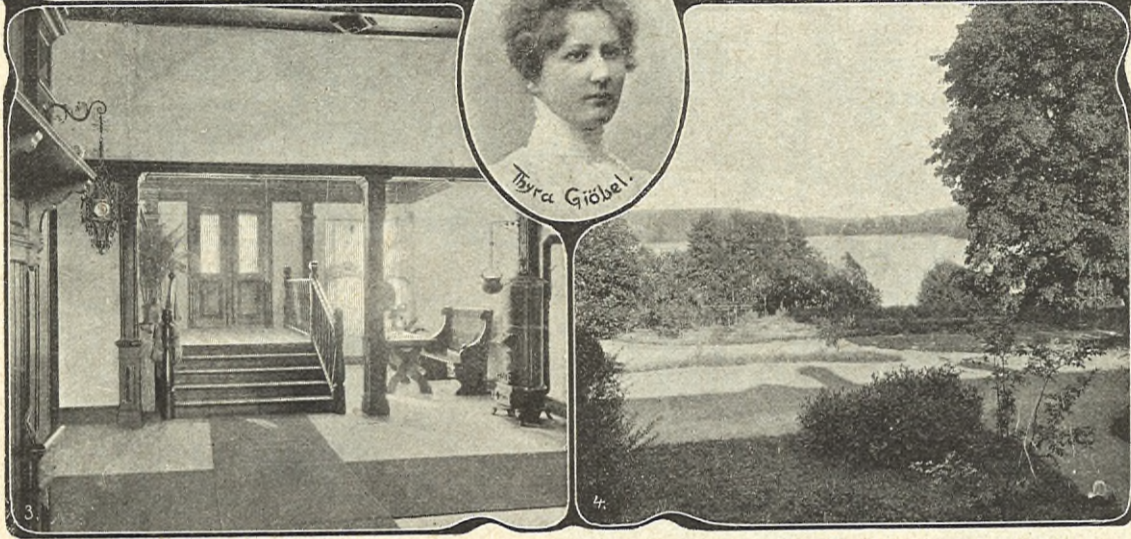
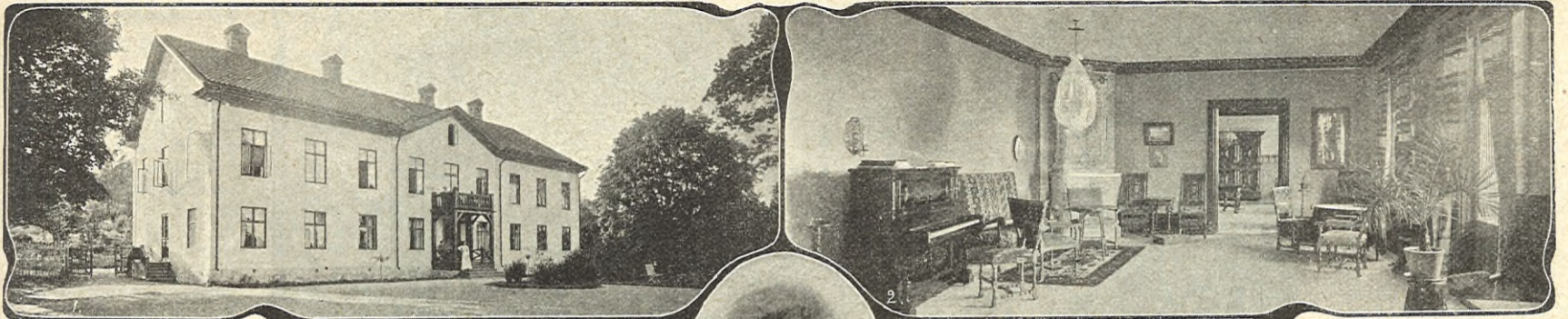
S. M.

DEN NYAFTÄCKTA VÅRDEN PÅ AUGUST MALMSTRÖMS GRAF. A. BLOMBERG FOTO.

DET NYA MATTEUSKAPELLET I VASASTADEN, SOM I MORGON INVIGES. A. BLOMBERG FOTO.

MALMSJÖ SANATORIUM. 1. BYGGNADENS YTTRE. 2. SALONGEN. 3. NEDRE HALLEN. 4. UTSIKT FRÅN GÅRDSPLANEN ÖFVER MALMSJÖN.

ville, att den nya Svenske skulle sakna de svenska färgerna på sin första färd. I St. Cloud stod förstas en dylik duk ej att få, och därför bemannades en automobil och man hämtade i Paris en svensk flagga. Detta tog sin tid, men till sist var allt klart, och knappt var den blå-gula duken angjord vid ett af ballongens »stag», förr än »Svenske II» majestätiskt höjde sig, hälsad af entusiastiska lefverop från de närvarande inbjudna. Ballongen tager kosan inåt Paris och har snart försvunnit bakom Eiffeltornets väldiga byggnadsmassa.

Redan vid 8-tiden på aftonen emottog jag från kapten U. ett telegram, där han meddelade ballongens lyckliga landning, och i god tid följande morgon fick jag af honom själf en detaljerad och intressant skildring af den lyckade färden.

»Med en dylik ballong kan jag, om också icke stiga ner hvar jag vill, åtminstone göra det när jag vill, och det är vackert så,» förklarade kapten U. »Jag vill ej säga att »Svenske II» kommer att slå grefve de la Vaulx' »Centaurus II:s» 36 timmars rekord, men jag anser det ingalunda omöjligt,» slutade han.

»Svenske II» är till sin form fullkomligt lik sin föregångare. Han är dock något mindre, i det att han endast rymmer 1,000 kubmeter under det att den första hade en rymd af 1,550. En annan olikhet är att »Svenske II» saknar »skyddstält». De bilder, som för Idun togos vid uppstigningen, tala egentligen för sig själfva. Endast angående en af dem ber jag att få säga några ord. I fabrikanten mr Mallets atelier se vi kapten U., mr M. och en svensk, herr Jonsson. Herr J. är den förste innehafvaren af en syssla, helt nyligen kreerad, på initiativ af vår generalkonsul och andra praktiska karlar. Man har af vederbörande järnvägsbolag utverkat tillstånd för herr J. att vid gare du Nord i egenskap af »skandinavisk tolk» ställa sig till hugade landsmäns tjänst. Parisare sedan 30 år, fullt förtrogen med staden och förhållandena här, pålitlig och verserad, bör han kunna blifva många resande nordbor till stor nytta under en vistelse i Paris.

Under arbetet med Svenske II har herr J. änstgjort som ett »factotum» åt kapten U., i det han dels kontrollerat arbetet, dels underhandlat med leverantörerna.

E. S—M.

GREFVE RUDOLF CRONSTEDT, f. d. generaldirektören och chefen för k. järnvägsstyrelsen, afled i förra veckan härstädes, nära 77 år gammal.

RUDOLF CRONSTEDT.

Efter förberedande tekniska studier gjorde han 1835 sitt inträde vid statsjärnvägarna, i det han beordrades att tjänstgöra vid då pågående järnvägsbyggnader, där han fem år senare anställdes såsom distriktsingenjör. Efter ytterligare tre år blef han byråchef för tekniska afdelningen i styrelsen öfver statens järnvägsbyggnader, i hvilken egenskap han kvarstod i 20 år och un-

der hvilken tid han inom nämnda kår avancerat till öfverstelöjtnant. Byråchef för järnvägsärenden i Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen 1883 och året därpå utnämnd till öfverste, användes han här-efter i åtskilliga kommittéer för behandlande af järnvägsärenden, bl. a. det då på tal varande förslaget att förena Danmark och Sverige genom en järnväg under Öresund.

Sin högsta ställning nådde han 1887, då han med några månaders mellanrum utnämndes först till öfverste samt öfverdirektör och chef för Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och därpå till generaldirektör och chef för statens järnvägstrafik, hvilken ansvarsfulla och viktiga befattning han innehade till slutet af år 1897.

Mycket betydande äro de förtjänster han inlagt om vårt järnvägsväsendes utveckling och förkofran. Högsta vederbörandes erkännande erhöi han i rikt mått, bland annat genom medaljen »Illis quorum meruere labores», i guld af 18:de storleken, att i guldkedja bäras om halsen, som tilldelades honom vid invigningen af stambanan genom öfre Norrland.

En så dugande förmåga som grefve Cronstedt har naturligtvis blifvit tagen i anspråk äfven för andra offentliga uppdrag, såsom bl. a. ledamot i kommittén för att afgifva förslag om yrkesinspektion, ordförande i kommittén för utvidgning och omorganisation af Tekniska högskolan, i hvars styrelse han var ordförande åren 1888—1902, m. fl.

Grefve Cronstedt blef ledamot af Vetenskapsakademien år 1887 och följande år af Landtbruksakademien.

Vid beviljandet af afsked från generaldirektörs-ämbetet den 19 november 1897 betygade k. m:t grefve Cronstedt sitt välbehag öfver den skicklighet och plikttrohet, hvarmed han under sin långvariga ämbetsmannaverksamhet gagnat det allmänna.

Sedan 1856 gift med Amelie Gibson, sörjes han närmast af maka samt en son, civilingenjör och godsägare i Södermanland.

VASASTADENS NYASTE KYRKA, Matheuskapellet, inviges i morgon, årets första adventsöndag, af ärkebiskop J. A. Ekman.

Enligt den bild vi i dagsnumret meddela af det nu färdigvordna, för en frikyrklig församlings räkning uppförda templet, synes att det är en i arkitektoniskt hänseende mycket tilltalande byggnad, som dess upphofsman, arkitekten Lallerstedt, åstadkommit.

Kyrkan är icke uteslutande ett gudstjänsthus, utan hon förenar inom sina murar äfven lokaler för församlingslifvets praktiska angelägenheter, hvilken dubbla uppgift arkitekten löst på ett högst berömvärdt sätt.

I källar- och botten-våningarna befinna sig sålunda lokaler för värmeledning, ved och matkällare, en kyrkosal, rymmande cirka 250 personer, biblioteksrum, bostäder för diakonissor och vaktmästare m. m., och ofvanpå detta ligger själfva gudstjänstlokalen, till hvilken leder en yttre trappa från kyrksalen. Denna trappa, som utanför templet går till halfva bottenvåningens höjd, fortsätter sedan med en inre trappa och ger åt denna sida af templet en både pittoresk och dekorativ prägel. Kyrkans inre är på ett konstnärligt sätt hällen i en kombination af puts och trä, och hvad som särskildt frapperar är det ypperliga sätt, hvarpå arkitekten låtit orgeln sammansmälta med innerarkitekturen.

Allt som allt är Matheuskapellet till sin byggnadsform en af de intressantaste bland hufvudstadens moderna gudstjänstlokaler, ett i all sin enkelhet liffullt verk, som kanske kan ge uppslag till en ny kyrkobyggnadsstil.

AUGUST MALMSTRÖMS minnesvärd. Vänner till den afidne konstnären hade härom dagen samlats ute på Solna kyrkogård för att aftäcka den minnesvärd, som kärleken och pieteten för den afidnes minne åstadkommit. Där sågos flere af våra konstnärer, konstakademiens preses grefve F. Wachtmeister, som höll aftäckningstalet, bibliotekarien H. Wieselgren och åtskilliga andra af den bortgångne målarens tillgifne beundrare.

Sedan täckelset fallit och låtit den höga, om en bautasten påminnande värden framtråda, nedlades vid dess fot under några minnesord lagerkransar med band i de svenska färgerna från olika konstnärskorporationer. Den vackra värden är komponerad af prof. Julius Kronberg.

OM UPPFOSTRAN I HEM OCH SKOLA kommer professor *Frans von Schéele* från Uppsala att föreläsa vid den föreläsnings- och instruktionskurs, som af Centralförbundet för nykterhetsundervisning anordnas å Stockholms Högskola under tiden 3—10 jan. 1904. Det för så väl lärarekåren som andra undervisningens vänner högeligen intressanta ämnet skall behandlas i en serie föreläsningar, afhandlande hvar och en sin särskilda del af uppfostringsläran. Vi nämna som exempel följande: Behovet af en vetenskaplig uppfostringslära; Hvad är uppfostran? Hvem skall uppfostras? Hvem bör uppfostra? Uppfostrans gränser; Uppfostrans möjlighet; Rätten att uppfostra; Äldre åsikter om uppfostrans ändamål; Olika riktningar i nutidens uppfostringså-sikter; Hvad är uppfostrans ändamål? Hemmets och skolans samverkan för uppfostrans ändamål m. fl.

Då utom detta vid kursen komma att hållas föreläsningar och instruktionsöfningar af flere andra framstående vetenskapsmän och skolmän såsom professorerna *Ernst Almqvist* och *Curt Wallis*, med. dr. *Knut Kjellberg* från Stockholm, dr. *Olav Benedictsen* från Köpenhamn m. fl., så förmoda vi att särskildt lärarekåren skall hafva stort intresse af att deltaga. Också lära, efter hvad vi förspört, många lärare och lärarinnor vara att förvänta som deltagare. Anmälning, åtföljd af kursafgiften (3 kr.) insändas till Centralförbundets ledare, fl. kand. August Ljunggren, Stockholm.

DEN NORDENSKJÖLDSKA SYDPOLS- EXPEDITIONEN RÄDDAD!

SE DÄR det glädjebud, som på telegrafens vingar når oss från Argentina i detta nummers pressläggningssminut! Det af argentinska staten under befäl af kapten *J. Irizar* utsända örlogsfartyget »Uruguay» har den 23 dennes anländt till Rio Gallegos i Patagonien med alla deltagarne i Nordenskjöldsexpeditionen ombord!

De farhågor för den Nordenskjöldska sydpolsexpeditionen, som nu blifvit så lyckligt häfda, ha länge tyngt på hela den civiliserade världens hjärtan. I en af expeditionens chef och fartygets befälhafvare uppsatt instruktion för eventuell undsättning uppgafs den 30 april 1903 såsom den *yttersta* fristen, inom hvilken underrättelser från expeditionen skulle vara att förvänta, såvida densamma icke drabbats af något missöde. Det var också då denna frist utlupit, som såväl den argentinska som den svenska ombord å »Frithiof» och äfven en fransk undsättningsexpedition utrustades.

Docenten Nordenskjölds expedition ombord på »Antarctic» afgick, som bekant, från Göteborg den 16 oktober 1901 och utgjordes då af sammanlagdt 26 personer, af hvilka följande hade sig de vetenskapliga arbetena anförtrödda: fil. lic. G. Bodman, fysiker och hydrograf; löjtnant S. A. Duse, kartograf; docenten A. Ohlin och fil. kand. K. A. Andersson, zoologer; fil. kand. C. Skottsberg, botanist; med. kand. E. Ekelöf, läkare och bakteriolog. I Buenos Aires slöt sig vidare till expeditionen den amerikanske artisten F. W. Stokes, som dock sedermera åter lämnat densamma, samt löjt-

DOCENTEN OTTO NORDENSKJÖLD. A. JONASON FOTO.

nanten vid argentinska flottan J. Sobral, som skulle deltaga i de magnetiska och meteorologiska arbetena under öfvervintringen. Som docenten Ohlin på grund af bröstlidande måst återvända, har deltagarnas antal fortfarande varit detsamma som förut, tills docenten i geologi vid Uppsala universitet J. G. Andersson den 26 mars 1902 i Port Stanley slöt sig till expeditionen såsom t. f. chef under docenten Nordenskjölds frånvaro under öfvervintringen, hvarigenom deltagarnas slutliga antal, såvidt man har sig bekant, utgjorde 27. Af dessa är fartygets befälhafvare, kapten C. A. Larsen, samt ännu några af besättningen norrmän.

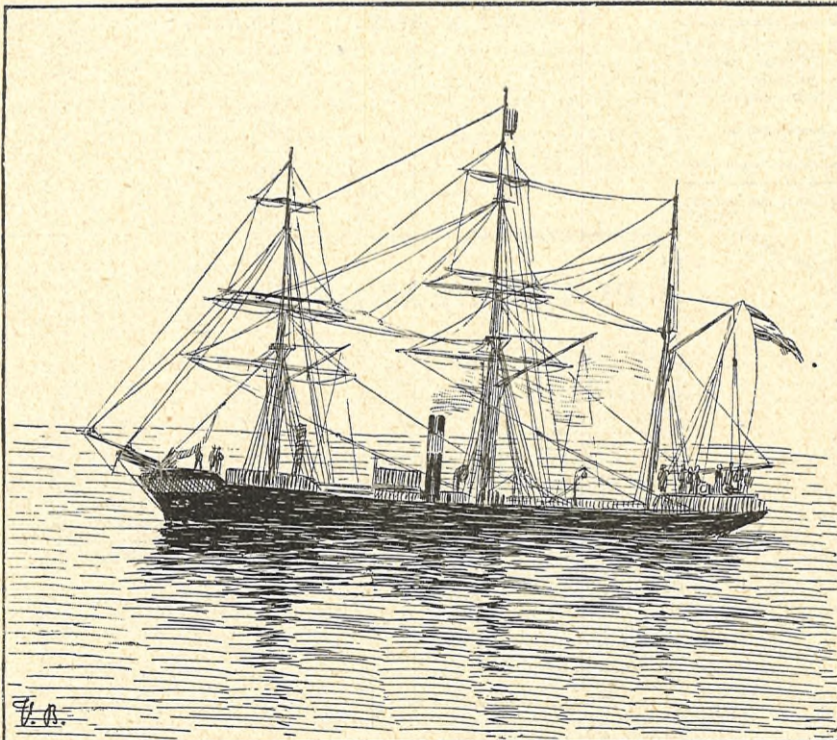
Angående »Antarctics» öden under den tidigare, hittills kända delen af dess äfventyrliga färd hänvisa vi till n:r 1 och 2 af Idun för i år, där en af deltagarne skildrat densamma i en intressant korrespondens, illustrerad af en mångfald för Idun speciellt tagna fotografier. Hvilka äfventyr och faror, de djärftva polarforskarna sedan fått upplefva och som så länge afstängt dem från hvarje förbindelse med den civiliserade världen — därom förbida man nu med spänning när-

mare underrättelser! Så mycket vet man då detta skrives, att deras fartyg Antarctic redan i mars månad krossades af isen.

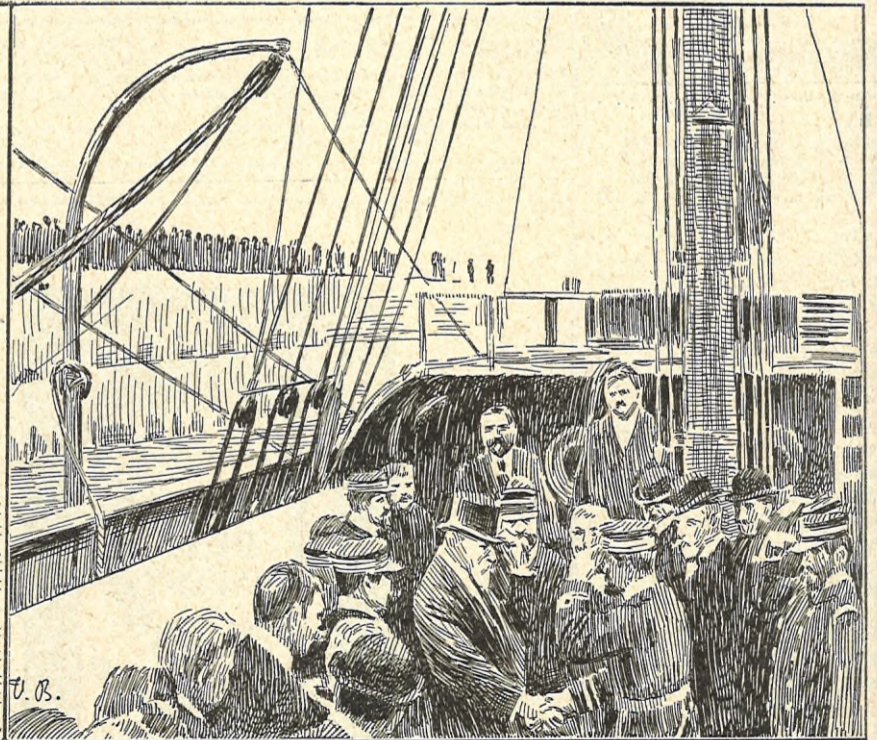
Vi ha emellertid redan i dag glädjen kunna bringa våra läsare några bilder af högt intresse, nämligen — utom docenten Otto Nordenskjölds porträtt — en grupp af expeditionens ledande män, tagen under den äfventyrsfulla resan i den nu förlorade Antarcticens gunrum, en afbildning af räddaren, »Uruguay», samt en efter fotografi tecknad scen från densammans högtidliga uppbrott från Buenos Aires hamn den 8 sistlidne oktober.

I »ANTARCTICS» GUNRUM. FRÅN VÄNSTER RUNDT BORDET: DOC. NORDENSKJÖLD, FIL. KAND. SKOTTSBERG, FIL. LIC. BODMAN, LÖJTN. DUSE, MED. KAND. EKELÖF, KAPTEN LARSEN, FIL. KAND. ANDERSSON, DOC. OHLIN.

DET ARGENTINSKA FARTYGET URUGUAY, SOM RÄDDAT DEN NORDENSKJÖLDSKA SYDPOLSEXPEDITIONEN

ARGENTINAS PRESIDENT TAR AFSKED AF UNDSÄTTNINGSEXPEDITIONENS CHEF KAPTEN J. IRIZAR.

